

Delavska

PRAVICA

GLASILO

KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

80 LET

življenja

J. Gostinčarja

ČLANSTVO naše Jugoslovanske strokovne zveze širom Slovenije se bo 16. marca z vso hvaležnostjo spomnilo svojega staroste, tovariša Jožeta Gostinčarja, ki bo ta dan dopolnil svoje 80. leto. Ta dan ne bo le praznik Gostinčarja samega, ki se bo ob svojem 80. rojstnem dnevu z vso upravičenostjo spominjal svoje blagoslova polne preteklosti v življenju, ampak bo praznik vsega zavednega kršč. soc. delavstva. Misli vseh bodo ta dan romale v prijazno lično hišico v Vižmarjih pri Ljubljani, kjer živi še vedno vedrega duha, poln zadovoljnosti naš starosta. V borbi za večnoveljavna načela pravice in v ljubezni trdo preizkušena in na vse težave današnjega časa pripravljena srca naših tovarišev, bodo ta dan združena z našim starostom in duhovno bo v mislih in željah ta dan vse članstvo naše Jugoslovanske strokovne zveze čutilo kot ena sama duša z edino željo, da nam Vsemogočni ohrani našega starosta še lepo število let.

Življenje našega Jožeta Gostinčarja je bilo, lahko rečemo, en sam delovni dan. Iz trde življenjske borbe za vsakdanji kruh v nekdanji ljubljanski predilnici, ga je 34 let starega, zajela ustanovitev kršč. soc. delavskega gibanja. S pomočjo pokojnega dr. Janeza Ev. Kreka, se je oprijel naš današnji jubilan gibanja z vso dušo in srcem. V stalni zvezi z dr. Krekom so naši prvi pionirji z Gostinčarjem vred posvetili vse svoje sile čim večjemu razmahu našega gibanja. Po opravljeni službi, v kateri so si služili svoj vsakdanji kruh, so ves svoj prosti čas posvetili sejam, sestankom, zborovanjem in shodom. Nikdar ti naši pionirji niso od takrat več poznali počitka in življenjske lagodnosti, ampak jim je bilo delo v pokretu dolžnost in tudi duhovno izživljanje. Z gibanjem vred so živeli, se veselili njegovega uspeha in prenašali tudi njegove težave in nadloge. Ti naši pionirji so bili pokretaši v pravem pomenu besede. V tem velikem delu za socialni prepoved slovenskega delovnega ljudstva v duhu socialne okrožnice velikega papeža Leona XIII. »Rerum novarum«, so bili v družbi z dr. Krekom enega duha. Velika ideja živega in dejavnega krščanstva v vsakdanjem praktičnem gospodarskem, socialnem, duhovnem in javnem življenju jih je družila v skupnost, kjer ni bilo voditelja v današnjem pomenu besede, ampak so bili vsi samo delavci, enaki med enakimi, tovariši med tovariši. Edini in glavni cilj tej njihovi skupnosti je bilo stremenje, združiti v organiziranih vrstah slovenskega delovnega človeka v borbi proti porajajočemu se kapitalizmu in ga gospodarsko in duhovno dvigniti. To je bila borba za ohranitev dostojanstva človeka sredi snovnosti in sebičnosti, ki je v gospodarsko-kapitalističnem razvoju skušala človeka izenačiti z materialističnim pojmovanjem človeka. Zato naše krščansko socialistično gibanje ni bilo nikdar samo borba za skorjico kruha, ni bilo zgolj tovarnega, ampak tudi duhovnega značaja, ki visoko nadkriljuje vsako zgolj materialistično pojmovanje človeka in njegovega življenja. Zato in prav zaradi tega je popolnoma razumljiva pokretaška stran našega gibanja, razumljiva pa tudi vsa velika sila in notranja moč slehernega našega sodelavca in tovariša. Iz tega vrelca so naši prvi pionirji z dr. Krekom na čelu zajemali vso potrebno zavest v boju proti vsakomur, ki je bil ovira gibanju v njegovem razmahu.

iz tega vira pa so zajemali tudi vse potrebne vrline, da so bili vsikdar kos svojim dolžnostim. Sebe so smatrali za majhen delec v gibanju, ki je služilo veliki ideji. Zato so poznali le delo, žrtve in samoodpoved in ničesar drugega. Veliko jih je sicer bilo v dolgih 45. letih gibanja, ki so bili notranje prešibki in so zaradi tega odrekli, toda vedno jih je toliko ostalo, da je gibanje živelo, delovalo in tudi prinašalo svoje velike sadove v korist slovenskega delovnega ljudstva.

Naš Jože Gostinčar pa je eden izmed tistih, danes v svojih visokih letih še edini, ki je vso 45-letno dobo ostal zvest našemu gibanju in ki še vedno aktivno deluje v naših vrstah. Koliko sestankov, shodov, zborovanj je imel v dolgi dobi, kolikokrat je hitel iz kraja v kraj v vsakem vremenu, podnevi ali ponoči, nič ga ni zadrževalo, da bi svoje dolžnosti v gibanju ne izvršil. Bodisi kot delavec, kot poslanec ali celo kot minister, vedno je ostal isti Gostinčar, vedno eden izmed mnogih članov našega gibanja. Ni ga premotila ne čast, ne vse lesketajoče se dobrote današnjega časa, on je ostal isti kot pred 46. leti ob ustanovitvi našega gibanja. In danes, ko ga sicer obiskujejo nadloge starosti in je večkrat priklenjen na dom, misli vedno le na Jugoslovansko strokovno zvezo, na naše gibanje, in če drugega ne more, sede za mizo in napiše članek za »Delavsko pravico«. Tudi kot 80-letni starček še vedno vzpodbuja mlade in stare delavce k delu za pravično rešitev socialnega vprašanja.

Tu leži skrivnost našega gibanja. Dasi leta tečejo eno za drugim, ostaja naš pokretaš po duhu vedno mlad in svež, delaven in neugnan.

JOŽE JURAC

GOSTINČAR JOŽE

IN NOV ROD

Rekli bi tudi lahko: 80 letni mož in delavska mladina. Skrajnosti sta to, ki imata vsaka svojo nalogo, dve skrajnosti, ki lahko skupaj uspešno delujeta, pa tudi lahko zanemarjata svoje delo, eden zaradi utrujenosti, drugi pa zaradi brezbriznosti.

Na splošno je danes jasno, da je delavska mladina in z njo mladina na splošno vsaj v veliki meri brezbrizna do življenjskih vprašanj. Ugotovljena je tudi krivda, ki tiči največ v družabni vzgoji današnje meščanske miselnosti, ki ima vse na razpolago, s čimer se le da odtegniti mladino pred važnimi vprašanji, ki bi lahko prišli v navskrižje z meščanskimi nazori, če bi jih množice skušale rešiti. To uspavanje delavske mladine je na drugi strani že imelo toliko uspeha, da je ista postala v veliki meri nedostopna do resnih vprašanj, če celo ne sovražna. Na splošno namreč. Delali bi krivico, če bi trdili, da to velja za vso mladino brez izjeme. Resnica je, da je v tem pogledu postalo in postaja vedno boljše, kljub vsemu nasprotovanju. Spričo dejstva, da je strokovna organizacija vse kaj drugega kot telovadno ali kakšno drugo, bolj razvedrilno društvo, moremo danes celo že reči, da je že lepo število mladih moči v sklopu te strokovne skupnosti, v katero so pač prišli pred vsem zato, ker so bili povsod drugod, za svoja vprašanja ogoljufani in so tako morali končno sprevideti, da za svoj dvig ne preostane drugega kot družitev z enako prizadetimi.

In ti mladi so začeli in že rastejo v tej svoji skupnosti, ki ima namen dvigniti jih iz revščine, iz oklepa nevidnega nasprotnika. Rastejo v skupnosti, ki oznanja človeško dostojanstvo, pa čeprav je ta človek navaden garač, hlapec, v skupnosti, ki ima pred seboj načela o poštenju in pravici, ki se bori z lažjo, denunciantstvom, goljufi in narodnimi škodljivci.

V luči vsega tega je za te mlade, za novi delavski rod, ki raste šele v življenje, silen vzgled 80 letni starosta, Krekov soborec, delavski minister, tovariš Jože Gostinčar.

Predvsem, Jože Gostinčar je bil vsa leta eno in isto: človek iz ljudstva. In kaj je slovensko ljudstvo? Narod beračev, pravimo! Torej: kakor Krek, tako je tudi Gostinčar živo čutil bolečine tega ljud-

stva. Toda pri vsem tem ni hotel ostati kot nekak glasnik, ampak je postal borec za uresničenje zahtev tega ljudstva. Borec skozi mlada leta, skozi moško dobo, borec v 80 letnem življenju! In to je zelo veliko! Mislimo namreč, da bi Gostinčar vendar tudi lahko bil tak kakršnih imamo danes mnogo, takih namreč, ki pravijo: ubogi narod, kako se mi smiliš, vse bomo skušali narediti, da te dvignemo... Narod pa je vedno bolj ubožen, temeljite pomoči pa ni od nikoder... Ni od nikoder, pa tudi ne more priti od onih, ki so v službi obstoječega reda, ki ga čuvajo z vsemi sredstvi...

Gostinčar pa je rajši ostal v sredi med lačnimi in kričečimi po pravici. V idejnem, vodilnem in strokovnem pogledu.

Odkar zaradi starosti ne more tako med svoje tovariše, je njegova tiskana beseda nadomestila osebne stike. In do teh besed, ki jih piše star mož, ima dostopa tudi mladina, mlad delavski rod v Jugoslovanski strokovni zvezi. Iz vseh člankov diha predvsem topla ljubezen do njegovega vzornika Evangelista Kreka. On in ideja krščanskega socializma sta zanj vodilo in cilj.

Kakor ob Krekovi petdesetletnici osebno Kreka, tako se danes, razen delavstva v Jugoslovanski strokovni zvezi, nihče ne drži njegovih naukov. Obstoječe združništvo se nahaja v večini v napol tuberkuloznem stanju. Prosveta se izogiba delavskega in kmečkega vprašanja. Obrtnišтво tava po temi slučajnosti. Delavska organizacija, ki jo je z vso silo držal tudi dr. Krek, je danes nekaterim stremuhom kamen spotike in steber okoli katerega širijo laž in obrekovanje. D. P. št. 16, 1939.

Delavska organizacija v krščanskem smislu, nekaterim od svojega obstoja pa do danes ni bila nikdar priljubljena. Dr. Janez Ev. Krek sam je tožil, da mu delajo nekatere osebe velike težave. D. P. št. 24, 1939.

In Krek ter njegovo notranje prepričanje ga venomer vzpodbujata, da kliče delavstvo v organizacijo, k skupnosti, k borbi.

Toda delavstvo ni hotelo biti slepo, ni hotelo biti orodje drugih, temveč je uvidelo, da je v gospodarskih zadevah izročeno samemu sebi in je potom Jugoslovanske strokovne zveze vršilo živo borbo s kapitalizmom, kar je še huje udarilo

Gostinčar je simbol našega gibanja. Tudi naše gibanje samo ostaja vedno polno življenja, v svoji veliki ideji združuje mlado in staro v močno in nepremagljivo armado borcev za zmago pravice nad krivico. Veliko so si prizadevali in si še prizadevajo ljudje, ki niso doumeli naše velike ideje, da bi zatrli in uničili Jugoslovansko strokovno zvezo, ki je ostala edina predstavnica velikega slovenskega krščanskega socialnega preporoda izpred 45 let. Toda ideja sama in z njo vred naš Gostinčar, ki je delil z našim gibanjem slabe in dobre čase, sta nam porok, da vsi nasprotniki ob vsem svojem naporu ne bodo uspeli, pač pa bo ravno to gibanje, ki živi globoko v srcih slovenskega delavca, zajelo vse slovensko delovno ljudstvo in mu končno priborilo lepše dneve.

Ko našemu starosti ob njegovi 80-letnici v imenu vsega članstva Jugoslovanske strokovne zveze iskreno čestitam s pristréno zahvalo za neomajno zvestobo naši veliki ideji in za ves trud ter žrtve, ki jih je doprinesel za gospodarski in duhovni dvig slovenskega delovnega človeka, izrekam v imenu vseh slovenskih krščanskih socialistov našo največjo željo, naj našega Gostinčarja Vsemogočni ohrani še dokaj let v zdravju in zadovoljstvu. Naj naš jubilar, ki je spremljal naše gibanje od rojstva preko različnih postaj trpljenja in težkih preizkušenj, doživi tudi njegovo ponovno vstajenje in tako tudi lepše dni tistega dela slovenskega naroda, za katerega dobrobit se je on zvesto in neustrašeno boril od svoje rane mladosti do svoje visoke starosti.

Srečko Žumer.

nekatero ljudi, ki so vanj zaljubljeni. — V istem članku.

Ko govori o preteklosti, že opozarja delavstvo v sedanjem času.

Delavci spreglejte! Ne dajte se kapitalističnim podrepnikom zapeljati, temveč se združite v svojo obrambo, napredek in izobrazbo v Jugoslovanski strokovni zvezi, ki se v Sloveniji že nad trideset let bori po navodilih dr. J. Ev. Kreka, bori za izboljšanje delavskega stanu! V slogi je moč! D. P. št. 11, 1939.

Kako ceni delavsko izobrazbo, ki je temelj svobodnemu delu!

Kapitalizem skuša s pomočjo nezavednega delavstva razvajati svobodne delavske organizacije, ki se z vso resnostjo po zakonitem potu bore za izboljšanje razmer. Pa ne samo to. Dandanes se skušajo razbiti delavske organizacije, ki hočejo po svojih močeh popravljati socialne nepravilnosti. Tu je treba, da pride delavstvo do spoznanja, da je samo ono svoje sreče kovač. D. P. št. 9, 1939.

In kako bodri v novoletni številki Delavske pravice:

Torej, tovariši, glave pokonci ter z delom za delavsko obrambo, v zupanju v Boga in sami sebe korakajmo v srečno in blagoslovljeno novo leto. D. P. št. 1., 1939.

Vera v Boga, krščanska načela, papeževe okrožnice so zanj temelji, nešteto krat ponavlja važnost vsega tega. Posebno ne pozabi poudariti, da bi dejansko življenje po gornjih načelih lahko izboljšalo življenje delovnemu ljudstvu. Da pride do izboljšanja, pravi.

Seveda se mora človeštvo obrniti k socialnim poslanicam papežev. To se bo moglo zgoditi kadar bo delovno ljudstvo solidarno in ne bo imelo med seboj parazitov, ki lezejo kapitalistom pod frake. Krščanski socialisti po svojih načelih nočejo lizunov in denunciantov, ker so ti zajedavci škodljivi delavstvu. D. P. št. 8, 1940.

O razmerah v družabnem oziru pove med drugim tudi sledeče:

Kakršne ljudi si izbere ljudstvo za svoje zastopstvo, takšne so potem pač razmere. D. P. št. 7, 1940.

Danes je skoro slehernemu znano, kakšno težko stališče ima posebno naša Krekova Jugoslovanska strokovna zveza. To stališče mi lahko in tudi Gostinčar o tem toži.

Morda v Sloveniji nobeno društvo ali zveza ni bila zaradi svojih načel toliko in po takih ljudeh preganjana

na in oklevetana kakor Jugoslovanska strokovna zveza. D. P. št. 27, 1939.

Toda v njegovih tožbah ni malo dušja.

Jadra Jugoslovanske strokovne zveze se v teh viharjih niso pokvarila, ladja plava po razburkanem morju z razpetimi jadrji, pogumno za znakom kompasa, križa in kladiva, naprej, vršeča svojo dolžnost do trpečega naroda, domovine, vere in države. D. P. št. 1, 1939.

Mnogo krepkih misli bi še lahko ponatisnili, toda že te zadostujejo, da moremo spoznati Gostinčarja, kako zvest je ostal temu, kar sta s Krekom ustvarila, in čemur je služil skozi vsa dolga leta. Posebno mlajši člani moremo spoznati vrednost zvestobe do ljudstva ter stvarno in zares narodno delo. Toda pri Gostinčarju gre še za več. On je pri teh letih ostal še mož! Koliko pa jih še imamo danes, ki kljub vsemu izpovedo svojo vero, pa če se tudi najbližnjim zamerijo? Ali nimamo danes le povsod ljudi, ki klonejo, ki najdejo tisoč besed, samo da opravičijo svojo bojazljivost, da se ne zamerijo, da ne izgubijo zaupanja v očeh vladajočih in da ne izgubijo lepa mesta, ki so jih zasedli? In zato je Gostinčar pri svoji močatosti in značaju ne samo vzor mladim, temveč tudi zgled pravega ljudskega glasnika, pa čeprav že dolga leta živi samo v št. Vidu nad Ljubljano...

Krščanski socialisti! Mladi člani Krekove JSZ!

Gostinčarjeva proslava je proslava Krekove Jugoslovanske strokovne zveze. Mi vsi vemo kakšno pot hodimo in koliko polen nam leži pod nogami. Bodimo pri vsem tem podobni 80 letnemu tovarišu Gostinčarju. Po njem naj ostane v nas Krekov duh, vztrajen v delu, velik v žrtvah, zmagoslaven v dejanjih!

„Delavstvo bo imelo, kar si bo priborilo, če bo složno in organizirano. Posamezna palica se upogne ali zlomi, toda butace palic nihče ne more upogniti ali zlomiti.“

Jože Gostinčar

Fran Eričavec

Neustrašen borec in neumoren delavec

Mnogo delavcev je že nastopalo v slovenski politični areni, a le malo jih je, ki bi zapuščali za seboj lepši spomin kot — Jože Gostinčar.

Skromen delavec nekdanje ljubljanske predilnice, ki je pod vplivom tedanjega socialističnega gibanja spoznal pomen organizacije za delavstvo in je hotel zato kot prvi organizirati tudi delavstvo krščanskega svetovnega naziranja. Tu sta se takoj srečala z mladim dr. J. Ev. Krekom. Odslej je rastel v njegovi šoli, postal najnetejši pobornik porajajočega se gibanja, soustanovitelj raznih njegovih organizacij, leta 1907. je bil izvoljen v avstrijski državni zbor, v konfliktu šušteršič : Krek med tistimi, ki so od prvega stali zvesto ob Evangelistovi strani, po vojni je prišel tudi v belgrajsko narodno skupščino, postal spomladi leta 1919. celo minister za socialno politiko, nato so pa skromnega, a velezaslužnega moža polagoma, no, recimo — upokojili. Sedaj uživa po dolgih letih neustrašenih borb in neumornega dela ta pokoj v skromni bajti v Vižmarjih, od »široke javnosti« po- zabljen, od sovaščanov visoko spoštovan, od krščanskega delavstva iskreno ljubljen.

Bil sem še mlad študent in čeprav tedaj dijaki še nismo tako spremljali dnevnih političnih dogodkov, vendarle nismo preslišali senzacije, da je govoril Gostinčar v dunajskem parlamentu brez prestanka menda celih — 13 ur. Bilo je namreč v časih (menda pozimi leta 1909/10), ko je imela slovenska politika še nekaj hrbtnice in se je zavedala, da ima vsak narod edino le to, kar si trdo pribori. Slovenska parlamentarna delegacija je vodila tedaj na čelu ostalih Slovanov vprav herojski boj proti nemškemu nacionalcu Bienertu, dokler ga ni tudi res strmoglavila. Najostrejšo sredstvo takega boja je bila tedaj obstrukcija in junak te obstrukcije, ki je vzbudil pozor-

nost vse avstrijske politične javnosti, je bil Gostinčar s svojim govorom, najdaljšim, kar jih je kdaj doživel na senzacijah ne ravno revni avstrijski parlament. Za njegovo prevestno vršitev ostalih poslanskih dolžnosti v prid svojih volilcev in vsega delavstva v tistih časih študentje seveda še nismo mogli vedeti.

Po vojni sem organiziral in več let vodil državne posredovalnice za delo, sedanje borze dela. Že leta 1919. sem naletel na vprašanje prekmurskih poljedelskih delavcev. Ti so hodili dotlej od nekdanj delat na madžarske latifundije. Iz narodnih razlogov ni več kazalo puščati jih tja, a treba jim je bilo najti kruha drugje. Iskal sem jim ga dobesedno po vsej Evropi in ga našel končno v tedaj še demokratični Nemčiji. Toda treba je bilo preskrbeti sto formalnosti, preden bi bilo mogoče misliti na izvršitev te zamisli. Peljal sem se v Belgrad, trkal po raznih ministrstvih, a živ krst se ni brigal za to, da bi pripomogel stradajočim Prekmurcem do kruha. Zatečem se v »Jugoslovanski klub«, ki so ga tvorili tedanji poslanci SLS, razlagam zadevo temu in onemu. Marsikoga je stvar zanimala, a to je bilo tudi prilično vse. Tedaj prisopiha v klub tudi Gostinčar. Povem še njemu. Ker sem bil sit že vsega, sem napravil na kratko, a njemu je to zadostovalo. Čeprav najstarejši in očitno že ves zbit od sličnih potov je vstal še tisti trenutek, letal neumorno od načelnika do načelnika, od ministrstva do ministrstva in drugi dan popoldne je bilo urejeno vse, nekaj tednov pozneje se je pa že nemoteno lahko odpeljalo menda 1700 prvih Prekmurcev prvič v Nemčijo na delo. Prav gotovo se nikomur še sanjalo ni, da po — Gostinčarjevi zaslugi.

Pozneje sem služboval v ministrstvu za socialno politiko, ki je bilo ustanovljeno ob prevratu. Čeprav so si socialni demokratje vedno lastili nekak monopol na socialno

politiko, ni njih prvi minister Vitomir Kovač vendarle storil ničesar niti za organizacijo ministrstva. Spomladi leta 1919. je prevzel ta resor Gostinčar in še dve leti pozneje so mi tovariši v ministrstvu pripovedovali o Gostinčarju kot ministru, polni spoštovanja in priznanja, kajti bil je prvi in eden izmed redkih, ki ni bil samo minister, temveč se je z vso mladostno navdušenostjo in zavestjo dolžnosti lotil ustvarjajočega dela. Šele on je ministrstvo organiziral in nabral polno mladih ljudi, tudi iz Slovenije, ki so delo šele uvedli. Svojemu uradništvu ni bil napih-njen žandar, temveč oče in tovariš. Ker je sam temeljito poznal tegobe delavstva in probleme socialnega skrbstva, je dajal lahko pobude na vse strani in znal najti

prave ljudi, ki so potem te pobude tudi smotrno izvrševali. Nenadomestljiva škoda je zato, da je bilo njegovo ministrovanje tako kratkotrajno. Tako so mi pripovedovali slovenski, hrvaški in srbski tovariši v ministrstvu še dve leti po njegovem ministrovanju.

Danes je ta mož v naši širši javnosti skoro pozabljen. Nič hudega, kajti živimo v časih, ko za može Gostinčarjevih kvalitet res ni prostora in smisla v javnosti, toda prav gotovo pride čas, ko bodo Gostinčarjev značaj, njegova pridnost, njegova neomajna zvestoba načelom, njegova nesebičnost in njegova dejanska ljubezen do slovenskega delovnega ljudstva še simbol mladim rodovom in ko se bo njegovo ime svetilo v slovenski politični zgodovini.

KOVINARJI JSZ SVOJEMU STAROSTI

Tri svetle točke bleste kovinarjem na svojega Jožeta, iz katerega se imamo mnogo učiti, ki naj bodo v spodbudo kovinskemu delavstvu, da je naše delo pravo.

Prvi spomin gre daleč tja v leto 1919., ko so se jeseniški kovinarji s svojo godbo vzpenjali po pobočjih Šmarne gore, kjer je bil tabor JSZ. Po službi božji je spregovoril govornik JSZ, prekinjen večkrat od nasprotnikov, ki so svobodo imeli na koncu jezika in ki so jo imeli v zakupu sami za sebe, drugim so jo pa odrekli. Popoldan se je slavje nadaljevalo pri Tacnu. Množica delavnih stanov se je zbrala iz vseh mogočih krajev iz vse Slovenije, videl si tam Hrvate, celo iz bratske Bosne si videl slikovite narodne noše in če si jih vprašal, kaj so po stanu, je bil odgovor »radnici smo«. Ko se je prikazal naš Jože, ki je bil dopoldne kot prvi minister za socialno politiko v Jugoslaviji odsoten, je navdušenje priklopelo do vrhunca, saj v Avstriji nisi doživel, da bi minister prišel med preprosto delavstvo, ko je stal na odru in govoril se je zdelo, da ob njem vidimo pokojnega Kreka, ki mu je bil tako zvest spremljevalec.

Globok vtis pa imamo kovinarji iz druge svetle točke, ki pa ni vesel. Pri-

šel je na Jesenice na nek javni shod. Ko si zagledal kisle obraze takih, ki bi ne bili radi delavci, ampak nekaj več, si slišal besede: »Oh, ta, saj ni noben govornik.«

Ko sta se oglasila z besedo on in njegov prezgodaj preminuli sin, smo videli, da sta vsa delavska in da zvesto izpolnjujeta oporoko blagega dr. Kreka.

Tretji spomin pa nas pelje tja v Radovljico, kjer se je odločalo, kdo naj zastopa kovinarski okraj v parlamentu. Takrat so nastopili proti Jožetovi kandidaturi vsi mogoči patentiranci, češ saj Jože drugega ne zna, kot v Belgradu »kljuka pucati«. Verjeli smo, a varani, ker prebridko občutimo čas, ko ni več nobenega Jožeta v Belgradu, da bi v imenu zatiranega delavstva »kljuka pucala«. Dragi Jože! Nismo Te hoteli žaliti s temi spomini, vemo, da nam dovoliš, da se ob teh spominih učimo, kako mora biti delavstvo previdno in da sme zaupati tistim, ki so res njegovi.

Ko se bo ob Tebi zbrala ob Tvojem slavlju vsa družina, smo kovinarji eni izmed tistih, ki smo Ti največ dolžni, saj si nas v težkih časih bodril: »Pravica je na Vaši strani, držite se!«
Kovinarji JSZ.

Tovariš Gostinčar — zaveden delavec Anton Marinček

Ob takem jubileju kot ga obhaja Jože Gostinčar, se ne ozre nazaj v svoje življenje le jubilar, ampak prehodi v duhu njegovo življenje bližnja in daljnja okolica. Obseg te okolice zavisi pač od položaja, kakršnega je zavzemal v življenju jubilar. Naš jubilar tovariš Gostinčar je zavzemal in še zavzema v družbi tak položaj, da je stal vedno na vidnem mestu. Zaradi tega bo poromala v današnjih dneh, ko obhaja 80-letnico svojega rojstva, marsikatera duša k njemu.

Večkrat v življenju sem že premišljeval in ocenjeval Jožeta Gostinčarja. Iskal sem, katera izmed njegovih lepih lastnosti ga dela najpriljubljenejšega in katera izmed njegovih lastnosti ga dela velikega.

Skrivnost Jožeta Gostinčarja je v tem, da je ostal od dneva, ko je vstopil kot delavec v predilnico, pa do danes — delavec. Delavec po svojem delu, delavec po svojem mišljenju, delavec po svojem hotenju.

Ko je pokojni dr. Krek iskal pomočnikov, ki bi naj mu pomagali pri izvrševanju delavskega programa, je obstal pri tovarišu Gostinčarju. Ni se odtegnil klicu, sprejel je nase nalogo in postal desna roka dr. J. Ev. Kreka, pa tudi njegov najintimnejši prijatelj. Novi nalogi se je posvetil z dušo in telesom. V krščanski socialni program se je poglobil z neobičajno resnobo. Vse svoje dušne zmožnosti je posvetil študiju tega programa. V tem pogledu je rastel in stopil med prve može. Toda niti sledu prevzetnosti ali domišljavosti. Vedno isti tihi, skromni delavec.

Ko ga je življenje zaneslo v parlament in ga celo postavilo na ministrski sedež — vedno isti skromni Gostinčar. Ni poznal niti salonskega voza, niti prvega razreda. Običajno se je vozil v III. razredu.

Njegova skromnost pa ni izvirala morebiti zaradi tega, ker bi čutil, da ni kos svoji nalogi. Saj je bil ravno Gostinčar med tistimi javnimi delavci, ki je poznal svojo nalogo do konca in jo tudi obvladal, dasi je bil delavec. Tovariš Gostinčar je obdarjen z izredno darovitostjo

duha, nič manj pa tudi s pridnostjo mravlje. Ko je prešla opozicija v dunajskem parlamentu v obstrukcijo, je prevzel tudi on nalogo obstrukcijskega govornika. S svojim nastopom je vzbudil občudovanje vseh. Saj je govoril nepretrgoma 13 ur.

Tovariš Gostinčar pa je bil vedno tudi discipliniran delavec. Stalno je učil in še uči, da je le organizirano delavstvo sposobno uveljaviti se v tovarni in v javnosti. Toda ni dovolj, da je delavec organiziran, mora se tudi popolnoma predati in podrediti organizaciji. Vsaka strokovna organizacija ima svoje težave, tako tudi JSZ. Večkrat se krešejo nazaranja, taktična in tehnična, tako da iške lete. Tudi tovariš Gostinčar ni bil večasih s to ali ono stvarjo zadovoljen. Toda nikoli ni reševal zadev izven organizacije, ampak vedno v organizaciji. Disciplina in avtoriteta organizacije nad vse!

Tovariš Gostinčar je vedno veroval in še danes veruje z enakim mladeniškim ognjem kot pred leti v pravilnost, pa tudi v zmagovitost krščanskega socializma. Ravno iz te vere ni bil nikoli v zadregi, kaj naj napravi, kadar je šlo za JSZ. Vedel je in ve, da je JSZ Krekova desnica, da je mogoče le na podlagi načel, ki jih zastopa in oznanjuje JSZ, dvigniti delavstvo in mu priboriti njegove pravice. Ravno ta vera ga je napravila odločnega, klenega in neupogljivega. Če še danes, ob njegovi 80-letnici občudujemo razboritost in borbenost tovariša Gostinčarja, potem se zavedamo, od kod ta borbenost, od kod ta neupogljivost.

Tovariš Gostinčar je ustvaril in postavil lik zavednega krščanskega socialista. Skromen, požrtvovalen, kratek, vendar pa nedosegljiv borec, kadar gre za pravice delavstva. Zaradi tega je tovariš Gostinčar, da se izrazimo po svetopisemsko, luč, ki stoji na merniku in sveti. Ta luč vodi in ogreva.

Ob njegovi 80-letnici prosimo Vsemogočnega, naj dovoli, da nam bo ta luč še dolgo svetila.

NADŠKOF A. B. JEGLIČ JOŽETU GOSTINČARJU

Uredništvo je brez vednosti naslobljenca prejelo na vpogled izvirno pismo, ki ga je poslal veliki prijatelj delavstva in našega gibanja dr. Ant. B. Jeglič Jožetu Gostinčarju ob njegovi 70 letnici. Pismo objavljamo:

Velecenjeni gospod!

V Ljubljani, 23. 3. 1950.

Sedaj sem že skoraj popolnoma okreval, pa Vam morem naknadno izraziti svoje čestitke zaradi božje milosti, po kateri ste v splošno koristnem delu in trudu dosegli tako visoko starost in priznanje vseh poštenjakov, posebno priznanje kršč. delavstva.

Želim, da bi Vaše delo v smislu krščanskih načel in Vaše krščansko življenje priznal tudi Oče nebeški.

Vam vdani

† Anton Bonaventura
škof

NAŠ VZORNIK / Martin Kores

Tako važen se mi zdi ta jubilej našega tovariša Jožeta Gostinčarja, da ne morem brez nekaj vrstic preko tega važnega dneva. Ali nam ni tovariš osemdesetletni jubilarant edina živa priča celotnega razvoja in delovanja naše delavske organizacije Jugoslovanske stroke zveze? Mirno lahko trdimo, da edino on lahko potrdi s svojo pisano in živo besedo, da je delovanje JSZ še vedno na tisti pravi poti, ki nam jo je začrtal pokojni dr. Janez Ev. Krek. Njegovi članki v naši »Delavski pravici« in njegove kremenite izjave na občnih zborih naše matice JSZ nam dajejo vedno novega poguma, da moramo edino po tej začrtani poti naprej. Pa še to, ali se dovolj zavedamo, kaj nam je bil naš starosta Gostinčar s svojo odločnostjo in kremenitim značajem v zadnjih treh letih? Vemo, da nekateri krogovi, ki so delili katoliško občestvo iz političnih vidikov, tudi Gostinčarju niso prizanesli. Prepričan sem, da je s težkim srcem gledal na vse priprave, ki so jih politični činitelji na najvišjih mestih z različnimi finančnimi pooblastili pripravljali, da uničijo zapuščino pokojnega dr. J. Ev. Kreka, to je našo JSZ. Hvala Bogu, da so ti žalostni dogodki premagani, da je izšla JSZ iz te težke in nelepe borbe ojačena, ojačena ne le po številu, temveč tudi duhovno.

Dragi jubilarant, mislim, da nikdar nisi računal s tem, da boš kdaj doživel med katoliškim krogom nekaterih ljudi tako težko borbo za obstoj

krščanske delavske strokovne organizacije JSZ.

Mlajši borci iz naših vrst so zgubili pogum, da bi zdržali borbo, klonili so in šli tja, kjer so po političnih razmerah pričakovali osebnih koristi.

Ti, dragi naš jubilarant, pa si stal nezlomljiv med nami in nas mladeniško bodril k vztrajnosti za našo upravičeno stvar.

Naj še omenim naš delavski list »Delavsko pravico«. S svežim duhom, z duhom popolnoma novega človeka so napisani načelni članki našega jubilanta. Skoraj neverjetno se zdi, da je pisala roka osemdesetletnega moža tako važna vprašanja novega in pravičnega družabnega reda, v katerem bo vsak sleherni človek priznan kot enakovreden član človeške družbe.

Mirno lahko trdim, da smo vsi člani JSZ ponosni na Tebe, dragi jubilarant Jože Gostinčar. Če je kdo komu dolžan hvaležnost, smo to mi člani JSZ stokrat dolžni, da se Ti ob tej priliki zahvalimo za ves tvoj trud, ki si ga položil v naše krščansko socialistično gibanje.

Končno imam veliko prošnjo do Vsemogočnega, da naj nam ohrani našega starosta — osemdesetletnika Gostinčarja — še mnogo let zdravega, da nam bo lahko pomagal s svojimi modrimi nasveti za boljšo bodočnost delovnega ljudstva, za čimprejšnjo zmago novega družabnega reda, reda, ki bo na podlagi krščanskih načel uveljavil pošteno življenje izmозganih in zatiranih.

Slovenski nameščenci

OB JUBILEJU JOŽETA GOSTINČARJA

V dobi, ko se dajejo nekateri kot bogovi dvigati na prestol vsevednosti, vsesposobnosti in nadrazumnosti ter se pustijo malikovati od strani ubogljivega ljudstva, človeku ni skoro mogoče zbrati pravih misli, mu ni skoro dano najti dovolj svečanih besed za voščilo možem, ki se niso prevzeli in ki se niso dali zavesti po grehu napuha, ki je celonadnaravna bitja, kot so angeli, izpremenil v satane in jih vrgel z nebes v dno pekla.

Čas nove dekadence je redkim prizanesel. Prav zato so tisti, ki so ostali enaki med enakimi, kljub temu, da so bili izvoljeni na prva mesta, pravi vodniki v novo dobo, ki bo prišla. Ne zadnji med temi je naš slavljenec.

Tovariš Jože Gostinčar je, lahko se reče, posvetil vse svoje življenjsko delo Krekovi zapuščini, najbolj razcepjenemu in razdvojenemu stanu našega naroda, — delavnemu ljudstvu. Ko je sacro egoismo (malikovanje posvetnih dobrin), sla po boljšem kruhu in udobnejšem življenju, čeprav na

račun najbednejših, posušila nevedne liste na hrastu Jugoslovanske strokovne zveze, Gostinčar ni omahoval niti za trenutek, da bi vzel iskarijot-ske srebrnike, ampak ostal pri krmilu in ga še trdneje prijel, da bi mu ga tokovi ne izvili. Še bolj je držal, delal in zbiral ter nabral novih borec-idealstov, značajev, iskancev pravice, kristjanov v dejanjih.

Pravi slovenski in krščanski nameščenc je ostal ramo ob rami svojega delovnega tovariša, delavca. Podjetniki veliki in mali, boljši in slabši so organizirani enotno, čemu bi se trli med seboj njihovi uslužbenci, čeprav eni pripadajo delavcem drugi nameščencem. Oboji imajo enake in skupne interese. Kdor dela med njimi prelom, išče le samega sebe in svojih koristi, ne pa koristi delovne celote. Nameščenci, v katerih je pravi duh altruizma in krščanske ljubezni, se zato z lahkoto oklepajo organizacije, kot je Jugoslovanske strokovne zveze. Časi sicer so taki, da idealiste že skoro prištevajo med bedake, toda nova doba hitrega tempa, bo na modernem

TONE FAJFAR

SREČANJA Z GOSTINČARJEM

Vsak trenutek se srečujemo z ljudmi. Toda prav malo jih je, ki bi napravili na človeka tak poseben vtisk, kakor naš Jože Gostinčar.

Prvič sem ga videl pred več leti na občnem zboru JSZ. Takrat popolnoma novo pečen strokovničar sem ga gledal kot nekako častljivo ostalino iz časov dr. Janeza Kreka, kot njegovega sodelavca in sobojevnika, ki je pa danes že stopil iz prve bojne črte.

Toda imel sem priložnost, da sem se pozneje še mnogokrat sešel z njim in pri bližjem opazovanju sem si mogel ustvariti o njem popolnejšo in globljo sliko. Ti vtisi me danes, ko Jože obhaja 80 letnico, silijo k pisanju.

Drugi, starejši in izkušenejši tovariši, bodo opisali vse njegovo velikansko delo in značaj. Sam pa čutim potrebo, da povem le nekaj bežnih slik.

Zadnja leta je skoraj priklenjen na svojo malo hišico v Vižmarjih. Ne da bi užival trdo zaslužen pokoj, ampak ker so ga leta pritisnila in mu vzela zdravje in telesne moči. Zato je v Ljubljano le redko prihajal. Sem doli so ga prigrali le važni opravki — največ pa skrb za njegovo najdražje — Jugoslovansko strokovno zvezo. Težko premagujoč bolezen in onemoglost, je vedno rad prišel med nas. Ni prihajal kot gost, ampak kot dobri oče med svoje otroke. Vse ga je zanimalo. Vkljub temu, da živi izven našega središča, mu je bilo vse znano, vedno je bil na tekočem in na čistem o vsem.

Večkrat sem bil pri njem v Vižmarjih. Ob najrazličnejših priložnostih in ob najrazličnejših urah. Nikdar ga nisem našel v postelji. Njegovo mesto je bilo v sobi ob mizi, obloženi s časopisi, knjigami in rokopisi. In soba sama: kakor film se mi je odprlo pred očmi vse dela in žrtev polno življenje Gostinčarjevo. Slika pri sliki, diplome in darila. Največ še iz predvojnih let, iz Krekovi časov, iz časov njegovega dela v slovenskem političnem življenju. V kotu velik kip »Sejalca« od T. Kosa, dar JSZ ob njegovi 70 letnici — kar prevelikega za majhno Gostinčarjevo sobico. In v okviru vseh teh prič svojega dela in življenja — Jože sam! Ni to onemogli starček, samo še sočutja in tolažbe potreben. Vesel, nasmejan obraz, prisrčen in trden glas, siguren nastop — v resnici mož, cel in popoln mož kljub visokim letom in trpljenju, ki ga posebno zadnje čase spremlja.

Ne govori rad o svoji preteklosti. Saj tudi ni bila vesela. Vse je bilo le delo, delo in žrtve — pa malo veselja. Posebno zadnja leta so bila pelina polna. Ideali, za katere se je boril, opljuvani in zasramovani od brezvestnih ljudi. Toda kljub vsemu razočaranju ga nisem nikdar videl potrtega in žalostnega. Celo v času najtežjih razočaranj ne. Vsega prevzema le živa in trdna vera v pravico in v zmago misli, za katero se je boril skozi vse življenje. Optimizem — kateri je nas druge večkrat zapuščal — je njegova posebna lastnost. Nikdar še ni pokazal dvoma v dober iztek vseh težav, ki so nas z vseh strani objemale.

In njegova borbenost. Mladi ljudje smo navadno neugnani in bojeviti. In vsakdo bi pričakoval, da bo Jože zaostajal za nami, da bo s težavo ustrezal korak. Pa ni bilo tako. Mnogokrat smo se mu čudili, tako čudovito je znal ujeti celo odtenke našega hotenja in misli. Bil je z nami vred vedno ves mlad, borben in živahen. Njegovemu duhu se prav nič ne poznajo visoka leta — mladost duha je druga njegova posebna odlika.

In tretja odlika: skromnost. Lastnost, ki jo imajo samo ljudje velike srčne izobrazbe in spoznanja. Za narod in delavstvo velezaslužen mož je obenem skoro nadčloveško skromen. Pozablja na samega sebe. Užaljenost, lastnost ozkih natur, se ga niti zdaleč ne poprime. Teden za tednom pošilja uredništvu »Pravice« članke. In, občudujte ga: Starosta vsega krščansko-socialističnega gibanja, Krekov sodelavec, državni poslanec in minister, napiše uredniku, mlademu človeku, ki ga še nikjer ni bilo, ko je on že stal na vrhu svojega naroda: »Pošiljam nekaj člankov. Če mislite, da je kaj vredno, priobčite, če ne — v koš!« Kako daleč smo še za njim, ki nas razburi mnogokrat popolnoma mala stvar in ki nas vsako osebno zapostavljanje v živo zadene.

V Jožetu Gostinčarju vidim tudi vzor demokrata. Nikdar ni nikomur vsiljeval svojega mnenja. Na sejah in občnih zborih smo ga mogli kot takega popolnoma spoznati. Razložil in utemeljil je svoje mišljenje — potem pa pristavil: »Takole jaz mislim, da je najbolje, sicer pa sklepajte po svojem predarku!« On je demokrat stare Krekove šole, ki ga ni nič okužil strup nasilnosti, ki je zadnje čase prevzel mnoge njegove sodelavce. Veruje v zmago demokratične misli in življenja. In to svojo živo vero vcepja nam v govoru in pismu.

Že v začetku sem dejal, da Jože ni penzionist življenja. Mlad je po duhu in mlad tudi po svoji borbenosti. Borba je bilo vse njegovo življenje — en sam velik boj za pravico naroda in delavstva. Prav tako stoji še danes v prvih bojnih vrstah krščanskega delavstva. Zgled nam je vsem drugim, opora omahujočim in glasnik naše ideje. To smo videli posebno v bližnji preteklosti.

Prav za prav sem mislil napisati kaj bolj podrobnega o svojih srečanjih z Jožetom Gostinčarjem. Toda vse je izzvenelo v skupek vtisov, ki sem jih v svojem občevanju z njim dobil. Sicer smo ob raznih obletnicah vajeni pretirane in s trudom zbrane hvale. Toda to, kar sem napisal o našem Jožetu, ni tak slavospev. To so resnični vtisi. In pri vsem tem imam samo občutek, da nam je Gostinčar še mnogo mnogo več, kot se moremo izraziti.

materializmu in egoizmu sloneča gibanja še prej odnesla, kot jih je pri nesla. Že sedaj jih je nameščencev, ki nam jih je vzel prvi veter, toda spoznali so zmoto. Tudi jih je, ki morajo na zunaj kazati potrjen obraz. Njihova okolica je taka, da zaradi ubogega koščka kruha ne smejo s srcem na plan. V njih vre in razbija. Kar planili bi na dan in zavpili na vsa usta o hinavstvu in svetohlinstvu. Ni je večje boli, kot je nasilje nad samim seboj in dušenje samega sebe, svoje lastne notranjosti zaradi pokvar-

jene okolice. Zato hočemo mi še bolj pospešiti svojo začrtano pot požrtvovalnega dela za ves delovni stan, da se nam bodo skoro lahko pridružili tudi tisti, katerih srca so že pri nas. Tovariš Gostinčar! Slovenski krščansko misleči nameščenci so hvaležni za ves trud, posvečen slovenskemu delovnemu ljudstvu in prepletajo svoje čestitke z željo, da bi vse delo za Jugoslovansko strokovno zvezo kronala bodočnost s preroditeljstvo vsega slovenskega naroda v pravem krščansko-socialnem duhu.

JOŽE GOSTINČAR:

SOCIALIZEM

Pokojni dr. Krek piše v svojem »Socializmu« v splošnem pregledu: Besedo socializem je prvi zapisal Peter Leroux (Leru) v svoji knjigi »Trais discours« (Trije razgovori) leta 1832. V njej je dokazoval, da posameznik nima svojih pravic, marveč da so vse njegove pravice združene s pravicami vsega človeštva. Pobjejal je načelo tistih, ki so trdili, da je posameznik sam in da se s tem najbolj pospešuje splošno blagostanje, če se vsakemu posamezniku da popolna svoboda in če v medsebojnem boju vsakdo skuša napredovati kolikor pač more.

Posameznik se imenuje z latinsko besedo *individuum*, posamezen *individualist*. Zato se je dejalo tistemu načelu, ki poudarja neomejene pravice posameznikov — individualizem. Temu načelu se je uprl Leroux zatrjujoč, da je družba več nego posameznik (Leroux je bil po poklicu stavec). Drugi tovariš se imenuje v latinščini *socius*, združen pa *socialis*. Od tod je nazival Leroux načelo, ki pobija napačno posameznikovo ali individualizem in zagovarja višji pomen družabnega življenja — socializem ali družništvo.

Beseda »socializem« se je hitro udomačila. V začetku so jo rabili v splošnem pomenu. Ko so vprašali Proudhona (Prudona) pred sodiščem, kaj je socializem, je takole odgovoril: »Socializem je vsako teženje po zboljšanju družabnih razmer«.

Dejanske razmere so silile na boj proti individualizmu; zato je bilo socialistov vedno več. Po vseh državah so se namreč od srede 18. stoletja sem uveljavljali zakoni, ki so posameznikom dajali svobodo v vseh ozirih. V gospodarskem življenju so se začele prav kmalu čutiti žalostne posledice. Neomejena gospodarska svoboda je rodila silno tekmovalnost (konkurenco) posameznikov med seboj in v tem boju so slabejši in poštenjši podlegli. Zmagovali so višji sloji, nižji so propadali. Med delavskim stanom je bilo vedno več revščine. Izmed njih samih in izmed človekoljubnih njihovih prijateljev so vstajali možje, ki so čutili, da tako ne sme več dalje. Upirali so se neomejeni svobodi posameznikov in so po svoji pameti in po zgledih iz preteklih časov sestavljali raznovrstne načrte, po katerih naj se ozdravi bolna družba s tem, da se posameznikom omeji svoboda. Pred Lerouxom niso imeli nobenega skupnega imena. Od kar je pa ta mož objavil besedo socializem, so se je pa hitro oprijeli in se imenovali socialiste.

Jasno je, da je bilo socializma raznih vrst. Kakor je kdo umeval pravice posameznega človeka, tako je tudi po svoje pojmoval, kdaj jih prestopi in kdaj se je torej treba upreti individualizmu.

Tu imamo tri glavne vrste:

1. Krščanski možje so poudarjali, da morajo socializem voditi nauki Kristusove vere. Boriti se je treba po njihovih mislih proti individualizmu, toda pri tem se mora upoštevati vera in cerkev, mora se ohraniti rodbina in bratitva je treba zasebno last v njenih, po pravičnosti in ljubezni določenih mejah. Imenovali so svoj nauk **krščanski socializem**. Tako pravi na primer Lacordaire (Lakordér): »Krščanski socializem spoštuje vero, družino in zasebno last in teži po tem, da bi izboljšal z združevanjem, ki naj se raztegne, kolikor je sploh možno, telesno in dušno stanje večine ljudi.«

2. Drugi so trdili, da je najpogubnejša tista svoboda posameznika, s katero si človek prilasti zasebno last. Takih ljudi, ki so učili, da se mora odpraviti zasebna last, je bilo vedno dovolj na svetu. Imenovali so se komunisti, po latinski besedi *communis* — splošen, ker so hoteli posplošiti vse premoženje in svojem nauku so dejali komunizem. Tega nauka so se oprijeli tudi mnogi socialisti nove dobe. Prav za prav je s pojmom socializma dandanes splošno zvezan komunizem. Večina družboslovnih pisateljev trdi, da se more imenovati socializem samo tisti nauk, ki vsaj deloma zametava zasebno last. Takih komunističnih socialistov je več vrst:

a) Nekateri trdijo, da se posploši le zemljiška last. Druge stvari naj ostanejo v zasebni lasti. Poglavitna zastopnica teh agrarnih (od latinske besede *ager* = njiva) socialistov sta M. George in Flürscheim.

b) Drugi pravijo, naj se posploši samo last vsega obrtnega (industrialnega) kapitala, to je strojev, tovornic itd. Zato se imenujejo industrialni socialisti. To misel zastopata Tacquer in Vidal.

c) Tretji zahtevajo, da se posploši last vsega zemljišča in enega dela obrtnega kapitala. Nazivajo se umstveni socialisti. Glavni zastopnik te struje je Collins.

č) Četrti pa pravijo, da mora pasti zasebna last za vse zemljišče in ves obrtni kapital, torej za vsa sredstva, s katerimi se kaj prideluje ali izdeluje. Ti se pa zopet dele v dve vrsti.

aa) Prvi trdijo, da mora država voditi vse pridelovanje in izdelovanje. V državi pa mora vladati ljudstvo, med katerim mora nehati vsak stanovski razloček. Odtod se imenujejo demokratični (od grške besede demokratija = ljudovlada) socialisti ali socialni demokrati. Njihova prvuška sta Marks in Engels.

bb) Drugi trdijo, da morajo dobiti vso last v roke svobodne zadruge, da ne sme biti nobene državne oblasti, ki bi vodila pridelovanje in izdelovanje in razdeljevala posamezniku, česar po-

trebuje. Ti se imenujejo anarhistični socialisti ali komunistični anarhisti (od grške besede *anarchia* = brezvladje). Glavna njihova zastopnika sta Proudhon in Bakunin.

3. Tretji so se imenovali državni socialisti. Upirajo se individualizmu s stališča državne vseomogočnosti. Država ima po njihovih nazorih pravico omejevati posameznikom svobodo, kakor ji je drago. Priznavajo potrebo raznih stanov, upravičenost omejene zasebne lastnine, predvsem pa krepke državne oblasti.

Individualizem je imel in ima še vedno svoje zastopnike in branitelje. Nemogoče je prav umevati socializem, če se ne pojmuje točno, kakšen je njegov nasprotnik. Individualiste ločimo v dve glavni struji:

1. V prvo vrsto spadajo liberalci, ki zahtevajo za posameznika politično, gospodarsko in versko svobodo, a pri tem branijo zasebno last ter razloček med stanovi in priznavajo najvišjo oblast državi.

Liberalno načelo je rodilo kapitalizem.

2. V drugo vrsto spadajo individualistični anarhisti, ki tajijo upraviče-

nost vsake oblasti in zaradi tega tudi vsake države; razlikujejo se pa od komunističnih anarhistov v tem, da ne zametavajo zasebne lastnine, češ če ni nobene oblasti, ki bi smela posamezniku kaj ukazovati, potem tudi ni nobene ovire, da ne bi posameznik imel pravice rabiti raznih stvari po svoji volji.

V pregledni vrsti podajamo tu še enkrat razne struje individualizma in socializma.

I. Individualizem.

1. liberalizem — kapitalizem;
2. individualistični anarhizem.

II. Socializem.

1. krščanski socializem;
2. komunistični socializem:
 - a) agrarni komunistični socializem;
 - b) industrialni socializem;
 - c) umstveni socializem;
 - č) splošni socializem;
 - aa) demokratični socializem (socialna demokracija);
 - bb) splošni socializem.
3. Državni socializem.

Vsa ta razna mnenja niso vzrastla kar naenkrat iz tal. V zvezi z nazori in nauki prejšnjih časov. Naša knjiga pojasnjuje te različne struje in kaže, kako so se polagoma razvijale.

Predstojече vrste sem prepisal iz Krekovega socializma, da bralci vidijo, da se Jugoslovanska strokovna zveza dosledno drži krščanskega socializma, ki hoče na temelju Kristusovega nauka doseči pravično rešitev socialnega vprašanja, s katerim je tesno povezana tudi prihodnost katoličanstva ter vsega krščanstva. Naj ne mislijo tisti, ki največ iz kapitalističnih razlogov pobijajo Jugoslovansko strokovno zvezo, da delajo s tem za katolicizem. Neljavno nasprotnol Kdor je proti načelom rešitve socialnega vprašanja v krščansko socialnem smislu, je proti krščanstvu!

Krščanska delavska mladina ob 80 letnem življenjskem jubileju Jožeta Gostinčarja

Ob 80-letnem rojstnem jubileju bo naš še vedno veder in mladosten tovariš Jože Gostinčar prejel nešteto voščil in dokazov, kako visoko ga ceni naše delavstvo.

Krščanska delavska mladina vidi v njem vzor poštenjaka in nesebičnega delavca za blagor tistih, iz katerih vrst je izšel in ostal zvest v besedi in dejanju do konca. Danes ob tako redkih sličnih jubilejih, ko srečujemo vsepovsod samo zavist, zlobo in sovražstvo, nam je ta praznik še posebno drag.

Tovariš starosta Jože Gostinčar!

Krščanska delavska mladina Ti ob Tvojem prelepem življenjskem prazniku objublja, da bo zvesto hodila Tvojo pot in tako nadaljevala delo, katerega si zapolnel z našim velikim učiteljem Evangelistom Krekom za procvit in blagor trpečega slovenskega delavstva.

Mariborčani voščijo Gostinčarju

Iz vsega srca smo veseli, da nam je Bog ohranil pri življenju in zdravlju našega starosta in soustanovitelja Jugoslovanske strokovne zveze tov. Jožeta Gostinčarja, ki obhaja 16. marca svoj 80. rojstni dan.

V imenu članstva Jugoslovanske strokovne zveze v Mariboru čestitamo tov. Gostinčarju k njegovemu jubileju in mu iz vsega srca želimo zdravlja in moči še mnogo let.

Ekspozitura JSZ v Mariboru
Strokovna skupina delavcev
in nameščencev v Mariboru
Strokovna skupina
tekstilnega delavstva v Mariboru

Jože Gostinčar je slovenski ponos

DR. ALEŠ STANOVNIK

Jože Gostinčar je za Slovence v moralnem, zlasti politično-moralnem pogledu in pomenu to, kar je pri Srbih Aca Stanojević ali pokojni Davidović, ali pri Hrvatih dr. Maček. Razlika je le ta, da so pravkar imenovane moralne in politične veličine obeh bratskih narodov intelektualci, šolani ljudje — Aca Stanojević menda ne — da so te ljudi močne politične organizacije visoko dvignile, da pa je Jože Gostinčar intelektualca-samouk, delavec od svojega 14. leta starosti pa do svojega častitljivega 80. leta, član delavske organizacije JSZ pri Slovencih, ki svojega delavskega velikana ni mogla tako dvigniti, kakor so to mogle Hrvatska kmečka stranka pri Hrvatih in Radikalna stranka pri Srbih.

Aca, Čilka Ljuba, Maček, starosta Jože so tipi neumornih, velikih, delavnih, požrtvovalnih, celih ljudi. To niso ljudje kompromisov, taktiziranja in kompromisarstva, temveč premočrtni, etični, visokomoralni politični ljudje. Starosta Jože je v svojem skoro 60-letnem javnem delovanju sebe vsega žrtvoval za svoje tovariše, delavce. Nikoli ni iskal sebe, nikoli ni stremel za mesta, nikoli za častjo, najmanj pa za denarjem in posvetnim blagom. Ostal je mlad idealist v svojem 80. letu, kakor je bil pri svojih 20. letih. Vmes je ena sama dolga vrsta, nepretrgana vrsta dela, dela in zopet dela. Jože Gostinčar je govoril, pisal, organiziral, zboroval, posredoval, pomagal, vse za druge, nič zase.

Ko ga je ob ustanovitvi Jugoslavije politična situacija privedla na delavsko ministrsko mesto za socialno politiko, je v kratki dobi svojega ministrovanja uveljavil 8-urni delavnik, uredil najnujnejše invalidsko vprašanje in pripravil vse za delavske socialno zaščitne zakone. Gostinčar je postal in ostal vse do danes simbol zastopnika delovnega ljudstva. Ob moralnem političnem razvoju bi bil moral v družbi z drugimi demokratičnimi vrhovi pri Hrvatih, Srbih in Slovencih postati vodilni politični človek iz vrst delovnega ljudstva.

Še se spominjamo, kako je bil kmalu izločen iz javnega življenja zaradi samovolje odločujoče zakulisne kamarile pri bivši SLS. Gostinčar je to mirno sprejel. Delavci pa so postali pozorni. Odtlej se pričanja nezaupanje zavednega delavstva do vodstva politične organizacije, ki tako zameta in žali delavstvo.

Po zlomu diktature so rabili Gostinčarjevo ime. Dal ga je v svoji nesebičnosti in zaupanju, da s tem delavstvu koristi. Ko pa je uvidel namero, da hočejo zopet izigrati delavstvo, se je razpisal in razvnel in v mladeniško čilem stilu pokazal delavstvu edino možno pot — osamosvojitve.

Gostinčar je zglede nesebičnega, moralnega javnega delavca. Lahko bi dobil visoka mesta, velike časti, udobne položaje, ko bi zavrgel svoje tovariše trpince. Šel je preko vsega, odklonil čast in udobno in ostal zvest klicu svojega zlatega srca, zvest svojim delavcem, popolnoma predan ideji in delu, ki ga je začel z Janezom Krekom. Ostal je čist, borben, mlad, moralen v najzvišnejšem pomenu, dosleden, vzravnani v svoji hrbenici in v svoji misli, vedno in samo v borbi za kruh in pravico najbednejših in tlačanih.

Jože Gostinčar je slovenski ponos, ne samo delavski, temveč ponos slovenskega delovnega ljudstva. On je pravi od Boga poslani ljudski zastopnik. Narod Gostinčarjev zasluži boljše usodo, kakor jo mora prenašati. Gostinčarjev zglede je dal mnogo novih ljudi v delavskih vrstah, ki Gostinčarja posnemajo in ga nadaljujejo. Prepričani smo, da je Jože Gostinčar ob svojem 80. letu tega najbolj vesel. Z njimi pa tudi vsi, ki še kaj damo na slovenski ponos.

Po naših krajih

Ob prvi obletnici vladanja papeža Pija XII.

se željam vsega krščanskega sveta pridružuje tudi slovensko krščansko-socialistično delavstvo in mu obljublja svojo vdanost in pomoč pri delu za vpostavitve miru in pravice

PRAZNIK DELA

Dojem človeka in pojem dela sta si vedno v nekem prav zanimivem in posebnem odnosu. Mišljeno je tukaj predvsem telesno, ročno delo. Kadar so preprostega človeka in njegovo osebnost poniževali, so tudi telesno delo podcenjevali in ga smatrali za onečaščenje rok. V rimski dobi je bil delovni človek suženj, brezpravna stvar, ki so jo prodajali in kupovali, prevažali in izkrcavali kakor danes n. pr. kolonialno blago ali petrolej. Ta človek torej ni bil pravna oseba, pred sodiščem ni imel pravic ne zaslombe. Prišlo je krščanstvo in učilo prav obratno. Zvesto zapoveduje: moli in delaj. Delo vzporeja z molitvijo, ki je nekaj svetega. Delo je bilo na ta način posvečeno, nekaj častnega in plemenitega. Vsak človek je po naravnem in božjem pravu enak, tako mora biti po svetnem pravu, zato se mora tudi vsako telesno ali ročno delo ceniti kakor duševno delo. Ta nauk je bil za stari vek neke vrste revolucija. Prej je delo onečašalo in omadeževalo državljana, zdaj so vsi brez izjeme državljani, enakopravni, sužnja ni več, delo cenijo in vrednotijo kot nekaj človeka dostojnega in svetega. Toda ta idealna in za tisto dobo prevratna zamisel je v srednjem veku otemnela. Delovni človek je postal tlačan. Šele zelo pozno se je osvobodil. V novi dobi je razmerje precej drugačno. Vsi ljudje so pravne osebe, čeprav praktično večkrat ne postopamo tako. Delo je nekaterim edini vir vrednosti, drugi smatrajo delo za glavni vir vrednosti, a ne edinega. Vsa družabna trenja so okrog pojma dela: dela nam dajte, delo nam bolj plačajte, dela hočemo, ne miloščine, pravico zahtevamo ne predprav, hočemo najprej pravico; ne more biti ljubezni, kjer ni pravice, kajti ljubezen se gradi na njej. Vse to so upravičene zahteve današnjega delovnega človeka.

Nikdo ni dolžan zastoj delati. Za vsakim delom pride primerno plačilo. To je zunanji učinek in posledica težkega truda in napornega dela. Ta je najbolj otipljiv, zato se zanj z vsemi silami borimo. Toda delo povzroča tudi notranje učinke. Delo ima svojstven vpliv na človeka samega. Sorazmerno z delom se v delavcu razvijajo telesne sile in moči, vse skrite duševne zmožnosti pridejo na površje do razmaha. Pravimo, da se človek izpopolnjuje. Pregovor, da se človek vse življenje uči, ima v tem svojo podlago. Če človek dela, pri tem misli, išče in poskuša, kako bi laže isto delo opravil, kaj naj stori, da

bo čim uspešneje njegovo delo, kako bi pridobil na času. Človek torej obdeluje ali predeluje snov, goji, oblikuje. Sorazmerno z njegovim hotenjem se razvijajo njegove zmožnosti, on samega sebe goji in oblikuje; kdor torej delo ali predmet oplaja s svojo lastno izkušnjo, obdeluje predmet in sebe, človek se z delom kultivira.

Zato vsakdo, ki obsoja delavstvo, ko se bori za svoje pravice, zagreši dvojno zlo: 1. Odreka delavcu pravično plačo, da vzdržuje sebe in se hrani, kar je za življenje brezpogojno nujno. 2. Mu nasilno krati pravico do izobraževanja, duhovnega izpopolnjevanja, dostop v gledališče, ne more si naročiti ne časopisov ne knjig. Nепrestano odrija delovnega človeka od kulturno duhovnih dobrin, ki si jih je sam vzel v zakup. A vsaka kulturna pridobitev in dobrina mora služiti vsem, vsi morajo obogatiti in se okoristiti z njo.

Ta zahteva je bistvene važnosti. Z duhovno izobrazbo delavstva raste stanovska zavest, smisel za organizacijo, pobudo in podjetnost. Tako se vzgaja delavstvo, ki se je zmožno samo voditi in se znajti pred težkimi socialnimi vprašanji. Iz pomanjkanja te vzgoje sledi še nastavljanje zastopnikov delavcev, ki niso zrasli v sredi delavstva in zato znatno manj poznajo njegove potrebe in zahteve. Zastopniki delavcev morajo in morejo biti oni, ki jih delavstvo izbere iz svoje srede, ki jih smatra za sposobne in jim zaupa. Dokler ne bo tega, dotlej ne smemo in ne moremo govoriti o svobodi in razmahu sindikatov. Zaupanje pa sloni v tem, da je zastopnik enakovredna pogajalna stranka nasproti sopogoditelju, v nobeni odvisnosti z njim (na primer po stranki, v kateri je tudi sopogajač).

Krščanski socialisti, ki priznavamo stvarno-duhovnega svobodnega človeka, smo torej ob prazniku dela poudarili bolj drugo plat človeškega udejstvovanja. Ne zane-marjamo prve. Poudarjanje, da je edino zlo za brezposelnega v tem, da nima jesti, nima obleke in stanovanja, je enostransko. Saj se vendar vsi brez izjeme toliko borimo za svobodo te ali one vrste. Če jemanje ali kratenje svobode ali druge duhovne dobrine ni zlo, je borba nesmiselna, brezplodna. Mi hočemo graditi svojo zgradbo na zaupanju, ki sloni na spoštovanju najosnovnejših človeških pravic. Priznamo le one za svoje predstavnike, ki jih sami izbiramo za svoje zastopnike. Le tako bo naše delo uspešno.

Zagorje

Volitve obratnih zaupnikov so za nami. Rezultati so nam znani, za nekatere so razveseljivi, za druge zopet presenetljivi. Seveda so volitve tajne, in je težko delati račune brez krčmarja. Mi smo z našim rezultatom povsem zadovoljni, zlasti še zaradi tega, ker smo tudi prvič volili. Tako smo dobili 196 glasov, ki so dali štiri obratne zaupnike. Čast našim odločnim tovarišem, da so šli na volitve brez bojazni in oddali belo glasovnico. S tem je vsak naš volilec pokazal, da zna ceniti stvarno in pošteno delo JSZ. Z naše strani se ni lovilo niti enega glasu na obljube, kot pri nasprotnikih. Da je temu tako, bomo v nedeljo 17. marca dokazali in naše glasove še povečali, ko bodo volitve v bratovsko skladnico drugič na proporcni volilni način. Tovariši! Kot so važne volitve delavskih obratnih zaupnikov, nič manj, da ne trdimo še bolj važne pa so volitve v odbore bratovske skladnice. Torej tudi pri tej ustanovi naše-ga skupnega socialnega zavarovanja rudarjev gre veliko zaslug na prizadevanju za zboljšanje rudarskega zavarovanja JSZ. Saj menda še pomnite veliko spomenico, ki jo je prva izdala Jugoslovanska strokovna zveza. Dalje prizadevanja za spremembo pravil, glede krivic, ki se delajo rudarskemu delavstvu na osnovi §§ 50., 80. in še ostalih paragrafov. Naš tovariš Križnik pa se je ponovno zavzel za vsa ta vprašanja, ki bole rudarje in jih ponovno obelodanil na zasedanju banškega sveta ter stavil primerne resolucije, ki so bile sprejete. To je stvarno delo Jugoslovanske strokovne zveze brez pretiranja. Zato ne sme biti našemu rudarju vseeno, kdo bo v naprej zastopal interese vsega delavstva. Na vas rudarji je, zlasti na organiziranih, da greste na delo in ta dan na volitve, vsi do zadnjega člana. Če je kdo manjkal zadnjič, naj to nadomesti 17. marca še z enim drugim glasom, ki bo glasoval za našo listo JSZ, katere barva bo tudi sedaj bela, zato mora ostati tudi sedaj cela! Pazite torej! Belo glasovnico celo v kuverto, ostale vržeš proč! Voliti pa sme vsak, kdor je polnopravni član in je dovršil 21 leto starosti, brez razlik, koliko časa dela. Voli se v obratu Kotredež ves dan neprekinjeno od 7. ure zjutraj do 6. ure zvečer. Kdor potrebuje kakšne informacije, naj se obrne do naših odbornikov. Nas vseh pa je dolžnost, da gremo res vsi na volitve in poskrbimo še za udeležbo ostalih naših prijateljev in oddamo glas za listo Jugoslovanske strokovne zveze, katere nosilec je tovariš Ustar Vinko! Naša parola je: Naprej do zmage! Bela ostane cela! — Vsekakakor v Zagorju Jugoslovanska stro-

kovna zveza lepo napreduje. Saj je pridobila na glasovih od zadnjih volitev, ki so bile v bratovsko skladnico, 70 glasov!

Ljubno

Vse članstvo naše krajevne skupine lesnega delavstva Ljubno, pa tudi vse žagarje iz gornjegrajskega okraja vabimo na člansko zborovanje, ki bo v nedeljo 17. t.m. ob 1 popoldne v prostorih g. Podpečana v Ljubnem. Na tem zborovanju bo poročal zastopnik podpisane zveze o pogajanjih, ki jih vodi JSZ za pravično ureditev plačilnih in delovnih pogojev žagarskega delavstva v Gornji Savinjski dolini. Sestanek bo zelo važen, zato vabimo vse, da se ga v čim večjem številu udeležite. Le s sodelovanjem vseh bomo mogli to težko vprašanje zadovoljivo urediti. — Odbor.

Kranj

V nedeljo 3. marca so imele vse tri skupine JSZ v svojih prostorih gostilne Lukež skupni letni občni zbor. Centralo sta zastopala tovariša Borc in Sever. Iz poročil predsednikov, tajnikov in blagajnikov je bilo razvidno, da JSZ v Kranju dela pozitivno in uspešno v korist članstva in vsega delavstva. Posebno poročilo predsednikov, zlasti tov. Tomažiča, je pokazalo, da imajo organizacijo v rokah res sposobni, pošteni in nesebični delavci, ki se docela zavedajo svoje naloge in odgovornosti svojega dela. Kljub mrtvili, ki vlada med delavstvom v Kranju bo iz volitev obratnih zaupnikov izšla JSZ kot najmočnejša organizacija. Pozitivno delo in uspehi v posameznih obratih delavstvu zopet vrača tisto stanovsko zavest, katero mu je ubila zadnja, tako čudno končana tekstilna stavka.

Nad to nezavednostjo hočejo sedaj nekateri kovati svoj zeleni kapital. Ne z uspehi v podjetjih, marveč z očitki, da je JSZ okužena s komunizmom, da je vse, samo strokovna in krščanska organizacija ne, poskušajo sedaj razni »vplivneži« v Kranju, zlasti po okoličih delavstvo slepiti in v svoje nastavljene mreže loviti.

Delavstvo je tovrstno pomoč in zaščito že preizkusilo in se bo gotovo samo znalo znajti, kje mu je mesto. Svobodna strokovna organizacija JSZ dokazuje s svojim delom, kaj je njen cilj, delavstvo pa s članstvom v JSZ priznava, da je ta pot poštena in pravilna. Povišek tekstilnih podjetij je tudi iz strahu pred gibanjem resnih strokovnih organizacij. Pogumno bomo šli v bodočem letu v boj za pravice delavstva. Se večji uspehi pa so odvisni od še večje delavske zavednosti. Otrsi se bojazljivosti, pristopi v JSZ, delaj, pridobivaj, da ob letu vidimo še lepše naše uspehe.

Dobro in solidno Vas bodo postregli v priznani solidni manufaktorni trgovini

VALENTIN HLADIN

CELJE — PREŠERNOVA ULICA 14

NOVA ZALOŽBA

V LJUBLJANI, KONGRESNI TRG 19

VAM NUDI

- ZA PISARNO: krasne pisalne garniture, pisarniške in tehnične potrebščine, nalivna peresa itd.
- ZA STANOVANJE: izdelke umetne obrti iz keramike in kristala ter umetniške slike naših priznanih umetnikov.
- ZA KNJIŽNICO: veliko izbiro domačih in tujih znanstvenih in leposlovnih del, zlasti krasne izdaje Cankarja in Finžgarja
- ZA OBLEKO: najboljše in najraznovrstnejše modne žurnale in revije, zlasti francoske, nemške in češke.

Otiški vrh

V nedeljo 25. februarja je imela strokovna skupina tekstilnega delavstva na Otiškem vrhu svoj občni zbor. Zborovanje se je vršilo v prostorih gostilne Pridgar v St. Janžu ob 3 popoldne. Zbora se je udeležil strokovni tajnik Pestotnik iz Maribora, ki je navzočim obrazložil borbe in delo JSZ v minulem letu. Poudaril je tudi potrebo močne strokovne organizacije tekstilnega delavstva na Otiškem vrhu. Tekstilno delavstvo že leto dni preživlja hudo krizo zaradi pomanjkanja surovin, ki gre večji del samo v škodo delavstva. Tudi druginja, ki je nastala zaradi zunanje političnega položaja, hudo pritiska na delavstvo. V decembru je tekstilno delavstvo prešlo 10% povišanju, ki pa nikakor ne ustreza dejanskemu porastu druginje. Res je, da so delavci po nekaterih drugih podjetjih dobili še 25 par na uro kot novo druginjsko doklado, katero so si v resnici priborili delavci v neki tovarni, ki so organizirani v JSZ. Te doklade delavci v Otiškem vrhu še niso prejeli. Tudi 10% doklade se v mnogih primerih ne izplačujejo pravilno. Vzrok temu je, ker se delavstvo ne zanima za svoja mezdna vprašanja. Če hoče delavstvo na Otiškem vrhu imeti svoje delovne in plačilne razmere urejene, je nujno potrebna skupnost. To je edina sila, ki lahko v vseh primerih delavstvu pomaga. Novi odbor skupine mora v bodoče imeti nalogo, da v celoti izvede dočete imeti nalogo, da v celoti izvede v podjetju organizacijo. Po poročilih odbornikov so se vršile volitve novega odbora, pri katerih so bili v odbor izvoljeni sledeči tovariši: za predsednika Hrženjak Franc, za podpredsednika Pušnik Ludovik, za tajnika Praznik Robert, za blagajnika Vošnar Viktor, za gospodarja Cesar Miha. Za odbornike: Sager Marija, Stare Berta in Pepelnik Lizika. V nadzorstvo: Mlakar Rudolf, Dolenc Janko in Gašper Miha. Sklenili smo, da se morajo vnaprej vršiti redni mesečni sestanki, ker so ti tista gonilna sila, ki delavstvu daje pravi smisel do skupnosti in enotnosti. Razgovarjali smo se tudi o okrožnih sestankih! Na ta način bi bile skupine med seboj bolj povezane in bi bilo delovanje skupin bolj enotno. Tudi okrožni tečaj je zelo potreben. Čim bo mogoče, naj se priredi, ker delavstvu je nujno potrebno, da se seznanji z delavsko zaščitno zakonodajo, kakor tudi z drugimi važnimi vprašanji.

Maribor

KDM Maribor priredi v nedeljo, dne 10. marca 1940 ob 5. uri popoldne v dvorani Zadrúžne gospodarske banke na Aleksandrovi cesti igro »Pesem s ceste«. Vabimo k obilni udeležbi. Dne 18. februarja sta se v tihi samoti na Smolniku nad Rušami poročila naš agilni tov. Slokar Vladimir s tov. Fras Hildo, zvesto članico našega gibanja. Naj prejmeta ob tej priložnosti od vseh svojih tovarišev in tovarišic najiskrenejšo čestitke z vročo željo, da bi bila srečna!

Duplica

Redni občni zbor je bil 1. marca pri Herletu. Poročila odbornikov so bila res na višku in dovršena, kar dokazuje, da je vodstvo organizacije res v sposobnih in poštenih rokah. Med odborom in članstvom, ki ga je vedno več, pa vlada vzorna harmonija in sodelovanje, kar je že pol uspeha pri vsaki akciji. Aktivno delajo organizacijski zaupniki, odborniki in obratni zaupniki. Polni prostori pri Herletu so dokazali, da članstvo res razume pomen in delo svoje JSZ, katero hoče še množiti in spopolnjevati. Centrala JSZ je zastopal tajnik tovariš Rozman Jože.

Sprejet je bil tudi sklep, da bo vsak član v letu 1940 prispeval 6 din ali pa mesečno 50 par za dvig in napredek krščanske delavske mladine. Pri članarini naj to vsak po možnosti čim bolj upošteva. Volitve obratnih zaupnikov so pri nas letos odpadle, ker je bila v za to določenem roku (ves teden) vložena samo naša lista. ZZZD je listo vložila prepozno ter jo zaradi določil zakona, zlasti pa odpora našega članstva volilni odbor ni smel potrditi. Kot svobodna delavska organizacija so to svojo napako brez posebnega odpora tudi lojalno priznali. To jim je še v ponos. Za volitve pa se prav nič ni zanimala ZZZD Jugoras. V tem času so bili v popolnem razsulu, ko je nad položico članov z odborom odstopilo. Nihče se ni zanimal za volilni imenik, nihče ni zahteval kandidatne liste, nobeden ni ugovarjal vsemu postopku. V zakonitem roku 8 dni, to je do 8. fe-

PO NAŠIH KRAJIH

bruarja tega leta, se po volilnem odboru tudi niso pritožili. Videti je bilo, da je zanje drugače pač nemogoče.

Komaj pa so se zavedli svojega razkroja, so jim postavili odbor, ki je pravo skrpuvalo. Ne pozna pravice ne dolžnosti, o zakonu pa ni govora. Nekje so jim sestavili pritožbo na bano vino in postavljeni odbor jo je moral podpisati, čeprav se zaveda, da je vse navedeno ostudna laž. Ako se bo o stvari vodilo zaslišanje, bodo njihove navedbe brez dokazov in pritožba bo zato negativno rešena.

je delavstvo na Duplici pripravljeno, da vsak čas, povsod in na vsak način dokaže svojo voljo, pripadnost in tudi hrbet vsem tistim, ki hočejo v imenu krščanstva teptati delavsko zakonodajo in delavsko svobodno voljo.

JSZ in delavstvo na Duplici je organizirano in zato nima nič proti temu,

da se javno in z glasovi dokaže, da so nepomembni razdirači na Duplici delavstvu v škodo.

predsodke svojih tovarišev in tovarišic nasproti strokovni organizaciji; da redno plačuje članarino in tudi druge opozarja, kako velik pomen ima redno plačevanje članarine za delovanje strokovne organizacije. Če bi in kadar bodo vsi člani vršili svojo dolžnost v tem smislu, bo moč in vpliv organizacije gotovo veliko večji.

Na drugi strani pa ima podjetje še vedno neke predsodke nasproti strokovni organizaciji. Se vedno se ne more živjeti v to, da je prav in najbolj zdravo, da se vse delovne razmere v tovarni urejujejo po delavski strokovni organizaciji. Deloma so temu krivi predsodki, največ pa želja, da bi imela tovarna več opravka s posamezniki, manj pa z delavsko celoto, katero predstavlja delavska strokovna organizacija.

Torej bo treba še velikih naporov, da uspe strokovna organizacija v teh smereh. Pa se jih ne strašimo. Vsak, kdor hoče kaj biti, se mora več let učiti. Z vzgojo ljudi je pa še težje. Polagoma in z vztrajnostjo se pa vendarle dosegajo uspehi. Isto je z našo

cija in obratni zaupniki so bili prepričani, da ni šef podjetja o celi zadevi pravilno poučen, zlasti še, ker vemo, da ni tovarišica Jesenovec posebno pri srcu nekaterim neposredno predpostavljenim. Glavna obratna zaupnica je takoj izvršila intervencijo pri gospodu šefu in prosila, da prekliče odpust. V začetku se je upiral. Ko mu je pa vse natančno razložila, je preklical odpust. Tudi ta dogodek jasno govori, da moramo delavsko strokovno organizacijo še bolj poglobiti.

Vevče

V nedeljo 3. marca je bil ob 3 popoldne v prostorih g. Cirila Gašperlina redni letni občni zbor strokovne skupine papirniškega delavstva JSZ v Vevčah. Točno ob napovedani uri ga je predsednik tov. Rešek Edvard otvoril, pozdravil zastopnika centrale Srečka Zumra, zastopnika centrale KDM tov. Gašperšiča Jelkoto, kakor tudi zastopnike iz Goričan in Količevega ter takoj prešel na dnevni red.

Zastopnik centrale tov. Srečko Zumer je imel zelo kratko odmerjen čas biti med nami, vendar nam je v globokih besedah orisal težak položaj današnjega delavstva. Orisal nam je slabost stran, kako se danes delavstvo razbija, kar mu mnogo škoduje, a na drugi strani koristi kapitalu. Poudarjal je, da bomo delavci po duši in srcu, s tem bomo izvrševali pravi krščanski apostolat v strokovnem gibanju pod okriljem JSZ. Za zastopnikom centrale se je oglasil k besedi zastopnik centrale KDM tov. Gašperšič Jelko. V mladostnih, a razumnih besedah nam je orisal težak položaj delavske mladine, ki je prepuščena sama sebi. Poudarjal je, kako skušajo razne države zajeti mladino, jo vzgojiti v nacionalnem duhu, mesto da bi se vzgajala v globokih verskih resnicah.

KDM hoče vzgajati mladino po nauku brata delavca Kristusa, s tem hoče mlademu delavcu pokazati pota, tako da bo v poznejših letih vzgojen kot pravi delavski borec. Dalje je iskal razumevanja med nami, da bi šli člani JSZ na roko in bi po možnosti prispevali z denarnimi prispevki njihovega časopisu, ki ga izdaja centrala KDM pod naslovom »Delavska mladina«. Člani so sprejeli njegovo prošnjo.

Nadzorstvo je predlagalo staremu odboru razrešnico, ki so jo člani potrdili. Sledile so volitve, v katerih so bili izvoljeni sledeči tovariši: predsednik Rešek Edvard, podpredsednik Zupančič Franc ml., tajnik Anžur Iv., blagajnik Klešnik Franc; odborniki: Kamšek Ivan, Lampelj Jože, Gaše Mici, Oman Fani. V nadzorstvo: Pangršič Ivan in Vidregar Avgust. Pri slučajnostih se je še nekaj članov oglasilo k besedi in poudarjali, da današnji čas nujno sila vsakega posameznika, da se organizira. Gotovo je, da bo treba v letošnjem letu še marsikaj uravnati, to pa bomo dosegli le tedaj, če bomo zavedni in složni.

Tovariši organizacijski zaupniki, na delo! Vi ste steber organizacije. Če se nahaja v vašem oddelku kdo, ki še ni organiziran, pokažite in razložite mu pomen organizacije, privedite ga na naš oltar skupnosti.

Tovariši, tovarišice! Občni zbor je za nami. S ponosom kažemo lahko naše delo tistim gospodom izven tovarniškega obzidja, ki so hoteli naše pošteno delo omalovaževati. V tej umazani gonji so bili tudi taki, katerih dolžnost bi bila, da stojijo ob strani delavstva. Žalostno, a resnično je. Dokaz imamo, da naša skupina raste in živi. Dobro se zavedamo, da čas marsikaj prinese, a s časom tudi marsikaj odide. Povemo pa še eno, da nas bo vsa gonja, ki gre na račun JSZ, še bolj povezala v pravo svobodno kršč. delavsko organizacijo JSZ. To je jasno pokazal naš letošnji občni zbor.

Tiskovine oseh vrst, knjige in časopise, raznovrstne reklamne tiskovine, letake in lepake, tiskovine za pisarne, društva in organizacije hitro in poceni oskrbi

ZADRUŽNA TISKARNA

LJUBLJANA • TYRŠEVA CESTA 17 • TELEFON 30-67

Škofja Loka

V nedeljo 10. marca je imela naša skupina, to je strokovna skupina predilniškega delavstva svoj redni občni zbor. Občni zbor je prav za prav nekak obračun delovanja strokovne organizacije v preteklem letu. Če ocenjujemo občni zbor iz tega gledišča, moremo ugotoviti razveseljivo dejstvo, da pomeni velik napredek. To je pokazala udeležba na občnem zboru, ki je bil prav dobro obiskan. Prejšnja leta smo bile na občnem zboru samo članice, letos pa je bilo tudi nekaj naših sodelavcev-tovarišev. Znamenje, da padajo polagoma predsodki tudi pri moških delavcih v tovarni. Tudi oni prihajajo do spoznanja, da delavec ne pomeni v tovarni sam nič, da mu more zaščitno nuditi le organizacija.

In to je tudi res. Kajti kar koli se je doseglo v tovarni, je dosegla samo organizacija. Če pa ni dosegla vsega ali več, je dvojna krivda. Na eni strani nosi krivdo delavstvo samo. Del delavstva stoji ob strani in meni, da ne greši prav nič niti proti sebi niti proti ostalemu delavstvu, če pusti, da se le nekateri bore v delavski skupnosti zase, pa tudi za njega. Tisti del delavstva, ki je sicer organiziran, pa stoji na napačnem stališču, ko misli, da je s tem, da je izvolil vodstvo, že storil svojo dolžnost nasproti organizaciji. Taki se zelo motijo. Z izvolitvijo vodstva je izvršen le neznaten del obveznosti člana nasproti svoji strokovni organizaciji. Kljub temu, da je izvoljeno vodstvo, je vsak obvezan, da sodeluje osebno pri delu za strokovno organizacijo s tem, da preučuje položaj v tovarni; da obvešča o tem vodstvo organizacije; da se udeležuje sestankov; da pobija ugovore nasproti strokovni organizaciji; da odstranjuje

organizacijo. Vztrajno in korajžno bo delovala naša organizacija tudi v bodočem letu. Prepričani smo, da bo prihodnji občni zbor pokazal zopet lepe uspehe. Za bodoče poslovno leto si je članstvo izvolilo naslednje vodstvo:

Odbor: predsednica Triler Tončka, podpredsednica Križaj Pavla, tajnica Guzelj Zofka, namestnica tajnice Tavčar Minka, blagajničarka Pušar Anica, namestnica blagajničarke Vraničar Mara, odbornik Arhar Vinko. — Nadzorstvo: predsednik Hribernik Franc, članici: Schneider Ada in Buh Justi.

V tovarni »Škofjeloška predilnica« hočejo uvesti ne posebno socialno metodo, da naj namreč tiste delavke, ki so večkrat bolne, zapuste tovarno. To nesrečo, da je bila v tekočem letu že dvakrat bolna, je imela tovarišica Jesenovec Alojzija. Pred kratkim ji je bilo odpovedano na 14 dni. Organiza-

SUKNO ODEJE PERILO

KUPITE NAJCENEJE PRI

F. DOBOVIČNIK, CELJE

Zidno opeko, veliki in mali format, votlake, stropnake, »Ekspres« (Aristos ali hitrozio) opeko ter strešno opeko vse najboljše kakovosti nudi opekarno

Feliks Tavčar, Vodice

Nazarje

Opozarjamo vse člane naše skupine, da bo članski sestanek na praznik sv. Jožefa 19. marca ob 9 dopoldne v delavski sobi obrata. Na sestanek pride tudi zastopnik centrale.

Št. Vid nad Ljubljano

V tovarni »Stora« je nenadoma zbolela naša tovarišica Sluga Marija. Nastala je huda krvavitev. Čeprav so obolenje takoj javili vodstvu, je prišel rešilni avto šele čez dve uri. Ves ta čas je morala Sluga čakati v garderobi, katere urejenost je občudoval že zastopnik inspekcije dela.

V primeru Sluge se nismo mogli ubraniti vtisa, da je vodstvo precej počasno, če gre za zavedno delavko. Lansko leto je na primer zbolela delavka Markič, pa nič kaj nevarno. Ker pa je Markič proti organizaciji in je vodstvu podjetja pri srcu, se je za njo zavzelo z veliko vnemo, še celo osebni tovarniški avtomobil so ji dali na razpolago.

V naši tovarni imajo neorganizirani v splošnem veliko protekcijo, zlasti neki delavec. Ta si drzne, da vpije nad našimi tovarišicami prav prostišk. Če bi na primer kaj takega napravila organizirana delavka ali pa organiziran delavec ali pa celo funkcionar organizacije, bi bila takoj preiskava, kazen ali pa celo odpust. Kajti vsi zavedni, to je organizirani delavci so pod strogim nadzorstvom. Še celo obratna zaupnica je postavljena pod povečevalno steklo, če se le za trenutek oddalji od svojega mesta, kjer dela.

Vodstvo prosimo, da poskrbi, da ne bodo taki protežiranci hrulili nad zavednimi delavkami. Če ne bo vodstvo toliko močno, bo pač morala organizacija sama zagrabiti po obrambnih sredstvih.

Trbovlje

Kaj so pokazale volitve obratnih zaupnikov. Pri zadnjih volitvah obratnih zaupnikov so bile postavljene (kandidatne liste tako imenovanega plebiscita. Pet skupin se je borilo za zaupnike, vsaka računajoč, da ji te volitve prineso zmago in merilo moči pri delavstvu za daljšo dobo. Te volitve so pa tudi pokazale, kako so bili nekateri volilci varani za svoje glasove, misleč, da je res vse tako, kot so kandidati rudarjem v agitaciji zatrjevali, da so šli v volitve le zato, ker ne marajo več voliti ljudi, kateri so imeli dolga leta monopol nad rudarskim delavstvom. — Vsi ti pa so se motili, ker so verjeli kandidatom rumenih glasovnic, da so se za vedno ločili od rdečih. Ko pa so bile ožje volitve, so ti na rumeni izvoljeni listi gladko stopili skupaj z rdečimi. Ne več skregani, marveč v najlepši složnosti so izvolili neodvisni rdečim predsednika, za protiuslugo pa so jim ti dali namestnika. Na vsa zagotavljanja v zadnjem mezdnem gibanju pa so ti rumeni marksisti gladko pozabili. Vsakemu mora biti jasno, da je bila velika jeza drug na drugega le pesek v oči volilcem, katere so za vsako ceno na prefrigan način hoteli pridobiti. — Vršijo se še volitve v bratovsko skladnico 31. t. m., pri katerih, kakor pravijo, gredo pa rumeni in rdeči pod eno streho, to se pravi, da postavijo skupno listo. Kako bodo volilci to razumeli, je drugo vprašanje. Upati pa je, da se bo kandidatom na tej skupni listi posrečilo z raznimi lepaki rudarjem dokazati, da je tako početje edino pravilno. — Rudarskemu delavstvu se ne godi dobro in je temu mnogo samo krivo. Krivo posebno zato, ker verjame vedno onemu, ki mu veliko obeta, a malo daje. Prav tako bo tudi vnaprej, zato se rudar v resnici ne sme pritoževati, da je z njegovo usodo tako. Rudar, kakor izgleda, prav malo misli na pozitivno delo, marveč

Celje

POCENI IN DOBRO

kupite manufakturo, konfekcijo, damsko in moško perilo pri

KOLBEZEN FRANC, CELJE

se obrača vedno proti vetru, saj tako vsakokrat pokaže, kadar sam odločuje. — Kakor smo in poudarjamo še danes, tako bo tudi z volitvami v bratovsko skladnico. Krščanski socialisti bomo postavili svojo listo, ker hodimo mi edini ravno pot za delavstvo. Vedno povemo resnično in pravočasno delavstvu, kaj je potrebno in kaj je napačno. Delavstvo pa odločuje samo in odloči po svoje. Tako povemu tudi sedaj, da bo delavstvo zopet varano kar za tri leta. Kdaj bo popravljen odgovarjajoč sedanji pravilnik, je gotovo vprašanje, ako ga bodo popravljali ljudje, ki še sami ne vedo, kje je potrebno pričeti. Kje imajo ti ljudje, ki jih bodo rudarji gotovo volili tiste svoje, ki edino morejo delavstvu kaj koristiti, je zopet vprašanje. Govorili bodo rudarjem prav na veliko, storili pa gotovo zelo malo, saj ima vsak sam že skušnje, kako je bilo vsa leta do sedaj. — Ko smo to zapisali, smo hoteli povedati le to, da ima rudar pri teh volitvah zopet izbiro. Kakor se bo odločil, tako se mu bo godilo v bolniškem, starostnem in nezgodnem zavarovanju.

naši, ljotičevci. Trezno misleč delavec se vsemu temu čudi. Dolžnost merodajnih bi bila, da takih osebnih koristolovcev ne sprejema. Poročila odbornikov so bila točna in jasna, za kar je dobil odbor razrešnico. Tovariš tajnik Rozman kot zastopnik centrale, je jasno in točno orisal današnji delavski položaj, pokazal hibe, ki danes tarejo delovno ljudstvo, kričeče primere, ki se dogajajo, za kar je žel veliko odobravanje od navzočih. Tovariš predsednik se je spomnil člana, ki že od ustanovitve skupine 30 let vrši svojo člansko dolžnost tovariša Franca Bohinca. Enako se je zahvalil tudi č. g. župniku Zbontarju, ki je vso dobo delovanja skupine pomagal in dajal svoje nasvete in ga prosil, da tudi vnaprej stoji ob strani skupini. V novi odbor so bili izvoljeni: Bizjak Ivan, Gerdej Rudi, Svetina Jože, Svetina Ciril, Noč Franc, Noč Jakob, Egidi Praprotnik, Matevž Noč, Matija Pretnar, Novak Ivan, Tine Smolej; nadzorstvo: Smolej Tomaž, Soberl Pavel, Rožič Jože.

Članski sestanek skupine bo v ponedeljek 18. t. m. ob 5 popoldne v tajništvu. Vsi, ki niste službeno zadržani, gotovo pridite! — Odbor.

Javornik

Občni zbor skupine je bil 3. marca t. l. Pokazal je, da je članstvo ostalo zvesto svoji strokovni organizaciji. Par omahljivcev je presedlalo in šlo v novo ustanovljeno organizacijo, v kateri danes vedrijo tudi bivši orju-

Mali oglasi

Ako ste delavci resnično zavedni, potem vlagajte svoje prihranke v PRVO DELAVSKO HRANILNICO IN POSOJILNICO V LJUBLJANI. Tudi delavske organizacije imajo svoj denar pri nas.

ZA SVOJE MALČKE dobite čevlje v največji izbiri pri Anici Kocutar v Ljubljani, Tyrševa cesta št. 14.

GRIMS ALOJZIJ
TRGOVEC - PRIMSKOVO
nudi najboljšo moko - Se priporoča cenj. odjemalcem

Leopold Sulcer Primskovo
TRGOVINA Z MEŠANIM BLAGOM
SE PRIPOROČA DELAVSTVU

MEHANIČNA DELAVNICA
MILAN DEKLEVA
PRIMSKOVO
se priporoča za vsa v to stroko spadajoča dela

BRATA GORJANC

gostilna, Primskovo 69 se priporoča za obilen obisk
Točijo se pristna štajerska vina! - Postrežba vedno solidna!

Delavstvu se priporoča pekarna
IPAVEC STANKO - PRIMSKOVO

Vsemu delavstvu priporoča dobra štajerska vina in kranjske klobase
gostilna Šumi, Kranj • Jože in Francka Brolih

Tovariši, tovarišice! Priporočamo manufakturo, konfekcijo in modo
IVAN MASTNAK
Celje, Kralja Petra cesta 15

Tovariši! Priporoča se špecerijska trgovina
FILI JANKO
CELJE - DEČKOV TRG

Inserirajte v „Delavski pravici“!

Vsako delo izvrši solidno in po nizki ceni slikar in pleskar
UMBERT MARTIN *Primskovo*

Trajne kodre z najnovejšim „OSTROMA“ aparati ter vso v to stroko spadajočo postrežbo nudita cenj. damam in gospodom solidna in po najnižji ceni brivska in frizerska salona
LEONARD PIRC * LADISLAV PIRC
PRIMSKOVO pri mostu * STRAŽIŠČE ŠTEV. 166

Dnevno sveže žgano kavo in drugo špecerijsko blago, delikatese, kuhinjsko posodo in drugo železnino dobite po najnižjih cenah pri
JOSIP JAGODIČ
Celje, Glavni trg 14, Gubčeva 2

HUDOMALJ FRANJO
MIZARSTVO
KLANJ-KLANC
Izdelovanje vsakovrstnega modernega pohištva, stavbeno pohištvo.
* Delo solidno - cene nizke

Špecerijsko blago vedno sveže pri H.
Anton Fazacine
Celje

Cenj. občinstvu se priporoča mesar in prekajevalec
Primskovo **RESTOR JANKO**

Delavska PRAVICA
GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Izdaja vsak četrtek popoldne, v primeru praznika dan prej. - Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22-1 - Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo, Miklošičeva 22-1. Oglasi po ceniku. - Telefon številka 4948. Številka pošt. čekovnega računa 14.900.
Posamezna številka 1 din. Naročnina: za 1 mesec 4 din, za četrt leta 10 din, za pol leta 20 din, za vsa leta 40 din. Zamejstvo mesečno 7 din, letno 70 din.
Urejuje in odgovarja Rozman Joško v Ljubljani. Izdaja za kuzorotij Delavske pravice. Srečko Žumer, Ljubljana. Tiska Zadruga tiskarna r. s. o. s. v Ljubljani, Tyrševa o 17 (Maka Blejce)

Naše oglase bere vsak teden okrog 20.000 ljudi!

Kuhinjsko posodo, orodje, okovje, stavbeni material, barve in drugo
kupite najceneje pri tvrdki

P. Majdič, Merkur - Kranj